

• 129 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ОСТАПА ВИШНІ

Сміх крізь сльози

ТВОРЧИСТЬ Остапа Вишні можна без перебільшення назвати сміхом крізь сльози, адже на долю українського класика гумору й сатири випали трагічні випробування. За свої переконання письменник спочатку лише дивом уникнув розстрілу, а згодом заплатив 10 роками життя, які він провів у місцях позбавлення волі в сталінських концтаборах на Крайній Півночі...

Фельдшер Павло Михайлович Губенко вперше заявив про себе як фейлетоніст у 1919 – 1920 рр. у Кам'янці на Поділлі – тодішній столиці Української Народної Республіки, куди переїхав із Києва разом з медично-санітарним управлінням міністерства залізниць УНР. У місцевих газетах українських соціал-революціонерів «Народна воля» і «Трудова громада» протягом листопада 1919 – лютого 1920 років було надруковано три десятки фейлетонів під псевдонімом Павла Грунського.

Після повернення із Кам'янця до більшовицького Києва новоспечений фейлетоніст потрапляє в лабети чекістів, і його як особливо небезпечного для радянської влади «злочинця» у жовтні 1920 р. перевозять до Харкова. З ув'язнення його визволив відомий на той час поет і редактор урядової газети «Вісті ВУЦВК» Василь Еллан-Блакитний.

У 1921 р. газетний журналіст Павло Губенко обирає собі інший псевдонім і невдовзі стає популярним гумористом Остапом Вишнею.

Його називали українським класиком сатири й гумору, але до найповніших видань творів ні за життя, ні після смерті письменника не включалися публікації кам'янець-подільського періоду, за винятком двох: «Демократичні реформи Денікіна» та «Про велике чортзна-що!». У цих фейлетонах автор дає різко негативну характеристику політиці Денікіна та гетьмана Павла Скоропадського, що імпувало радянській владі. Про решту творчого доробку того періоду автору довелося «забути», хоча про нього добре пам'ятали «фахівці» зі спецорганів, які заарештували найвидатнішого українського гумориста в грудні 1933 року. Впродовж кількох десятиліть рання творчість двічі репресованого гумориста перебувала під забороною: згадки про перші публікації можна було знайти лише в бібліографічних покажчиках...

Щодо інших творів, то значна частина «усмішок» Остапа Вишні теж була заборонена чи понівечена редакторами від радянської влади. І тільки за часів незалежної України ряд видавництв, зокрема харківське «КСД», завдяки сприянню Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка вперше опублікували повні авторські тексти «Вишневих усмішок», які вже стали класикою вітчизняної літератури. До збірок увійшли як відомі твори, так і ті, що не друкувалися за радянських часів. Один з фейлетонів нашого славного земляка пропонуємо сьогодні читачам «Зорі Полтавщини».

Павло ГРУНСЬКИЙ

Про державу і про все те, що до неї стосується...

(Щось, безумовно, юридичне й наставительне)

– Держава!?!
Як вабить до себе це слово.
Який в ньому почувається таємничий і разом з тим прекрасний зміст!
– Держава!?!
Скільки з-за цього слова загублено молодого та чудового! Скільки зіпсовано нервів!
Скільки продумано мозку! Скільки перечитано!
Скільки удержано наперед утримання!
А скільки вкрадено скарбових грошей!!!

Ні, краще не буду я тут пригадувати, скільки того чи іншого було із-за – Держави!
Це справа історика. Моїм завданням є намалювати коротенький нарис всього того, що з'ясує в собі слово – Держава.

Може, я помиляюсь, але мені здається, що не всі ще ясно собі уявляють, що таке є «Держава» і взагалі що таке все те, що до неї належить і сполучається з нею...
Для них, власне, я писатиму...
...Але все одно!
Якщо таких уже немає, я все ж таки напишу, пам'ятаючи, що:
«Repetitia est mater studiorum» – «Повторення – основа навчання» (лат.).
Так я почну! Слухайте ж!

Думати про Державу, як про щось таке, при котрому:
1). Звичайні бухгалтери мусять бути міністрами фінансів,
2). Залізничні механіки – директорами політичних інститутів,
3). Диригенти танцями у Проскуріві – міністрами закордонних справ;
4). Звичайні містечкові бакалійники – закордонними торговельними агентами;
5). Усі, хто в окулярах, – професорами університетів;
6). Усі, хто мав власного сурдута, – послами й посланниками. І т. п., і т. п.
Думати так є колосальною помилкою. Дивитися на державу, як на:
а) свою особисту власність,
б) корову, яку можна доїти, коли вгодно і як угодно,
в) няньку, що мусить 35-річну дити-

ну поїти з пляшечки молочком.
Теж безпідставно, нерозумно і помилково.
Держава має свою історичну давність, сиві традиції, свій певний непохитний ґрунт, свої завдання й цілі...
І не нам хитати цей ґрунт!
І не нам змінити її завдання й цілі!
І не нам перефарбовувати її сиві традиції.
І не нам...
Ну, буде! Годі!
Не нам, то й не нам! Чого я хвилююсь?

Що ж таке Держава?
З яких елементів вона складається і якої мети вона прагне?
Треба вам знати, що я в свій час надзвичайно цікавився цими питаннями.

Сам я правник, але, як кажуть, «не укінчений». Не всіли «укінчити». Але в цих справах я розбираюся добре. Все одно, як у місячнім утриманні.

І от, розумієте, кого я не питав, як я хитро до безумовно досвідчених людей в цій справі не піддабувався, ніхто мені ні разу, точно й певно не сказав!

– Що таке Держава!
Як тільки питаєш:
– Скажіть, будь ласка, що таке Держава?

– Держава?! Хіба ви й досі не знаєте, що таке держава? Дивись! Держава?! Хм! Це ж...

Народ... влада...
І почне викладати про те, з чого складається, і т. п., і т. п.

Прямої відповіді так й не дасть!
А я вам зразу скажу:
– Що таке Держава?!

– Держава це те, що нас держить!
За віщо вона нас держить, це її справи. Але держить!
Я б, наприклад, багатьох би не держав...

А зовсім навіть навпаки!
Позаяк же (зверніть увагу – красиве слово) я в державні справи не втручаюся, то перешкоджати їй у цьому не буду.
Хай держить!

Державу складають три елементи.
Терен, народ і влада.

Запитаннячка

А чи не пора повернути державу в державну власність?

Чи досягне коли-небудь людина рівня амеби, щоб розмножуватися діленням?

- Нам здається, що курка недосмажена...

Реклама. Оголошення

«Приймаємо замовлення на лікувальну грязь з цілющими властивостями. Доставка великогазовими самоскидами за вказаною адресою до під'їзду вашого будинку. Тел. 238304745».

«Лямуротерапія. Допоможемо позбутися від шершеляфобії. Гарантуємо позитивний результатин!»

«Випийте пляшку нашої мінеральної води, приємно здивуйте свою печінку!»

«Новий ефективний засіб проти ожиріння: гель «Супер» для душі Фейрі! Достатньо одного застосування – і ніякого жиру! При появі жиру – повторити».

ЛІТЕРАТУРНА ПАРОДИЯ

РЕАЛІЗМ, СЕР...

Ваше пальто
лише умовно довше
від моєї куртки.
Сюрреалізм, мадам.
Я посміхаюся.
Ви посміхаєтесь,
Але зовсім не смішно.
Борис БУНЧУК.
(Збірка поезій).

Що його вдієш?
Мода така розхристана.

Дівчата показують сіднички,
пупки...

Молодиці – стега
І те, що вище...
Я посміхаюся.
Ви посміхаєтесь
Влітку.
Але взимку зовсім не смішно.
Можуть позастуджуватись
наші красуні.

Який вже тут сюр, сер?..
Сергій КОВАЛЬ.
м. Чернівці.

Мал. Василя ПЕСКОВА.

Без них Держави не може бути.
Терен.
Трішки в бік. Терен – це не той терен, що співають: «Терен, терен коло хати».

Ні! Це є інший терен. Місцевість. Територія. Спинятися на цьому я довго не буду.

Так, значить, терен.
В Державі, значить, мусить бути терен.

Потім, значить, мусять бути народ і влада...

У нашій Державі – терену цього самого хопить.

Народу теж до біса!
Прямо не народ, а «народець».

І якого тобі хочеться!

Штук на п'ять національно-персональних автономій вистачить...

З цього боку ми цілком забезпечені.

Та слава Богу не без того, що і не народився. Народ ми молодий! Недавно лише вискочив на арену державного життя.

Сил хопить!
Влада?!

Ну владами нас Господь теж не обділив.

Українська – одна!
Денікінська – друга!

Польська – третя!
Більшовицька – четверта!

Головноуповноважений – п'ять.
Махно – шість!

Аж шість!
Гадаю, що більше й не потрібно.

Для якої завгодно Держави вистачить.

А для молоді так і занадто вже!
Хоча, якщо кому здається, що замало, будь ласка, можна ще утворити!

Ми нащот цього мастаки. Скільки завгодно.

Як бачите, з боку ґрунтовних державних елементів ми є цілковитою Державою.

Так от, панове, що таке є Держава.

Які ж завдання й цілі Держави?

Вище я вже зазначив, як не треба думати про неї? Бачите, панове!

Як же треба дивитися на Державу й думати про неї? Бачите, панове!

Я пишу виключно для дорослих. Мені якось ніяково навчати дорослих людей...

Дивіться й думайте як хочете!

Коли в того, хто це прочита, голова прироблена до шиї не лише для того, щоби носити кашкет, він і подивиться, і подума...

Правда?

(Трудова громада.
1919. 4 грудня).

Іронізми

→ Чим менше в людини життєвого досвіду, тим охочіше вона ним ділиться з іншими.

→ Є маленька брехня, є велика брехня, а є просто реклама.

→ Іноді здається, що Фортуна не посміхається, а насміхається над нами.

→ У мене одне-єдине бажання: щоб здійснилося все, що я хочу.

→ Справжнє життя – це коли кажуть: "Так не буває!"

→ Як Новий рік зустрівся – так вам і треба!

Віктор ПАНЧЕНКО.
Запорізька обл.

КАЛАМБУРИ

Її життя

Солонки зойк:
– У мене в долі
Занадто вже багато солі!

А Сито сіє...

Відро промовило до Сита:
– Не наїсися все досита...

Тактика

пожежника

Любив тоді лиш погасати,
Як починало погасати.
Григорій ГАРЧЕНКО.
Дніпропетровська обл.

Архів "зорянського"
гумору – на сайті
www.zorya.poltava.ua

